

آزمون (۳) نوبت اول

الف) آیات و احادیث

- ۱ با دقت در عبارت قرآنی ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدوه هذا صراط مستقیم﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید. (درس ۳)
- الف) چون خداوند ----- ما و جهان است، پس باید تنها ----- .
- ب) بیانگر کدام یک از مراتب توحید است.
- ۲ یک پیام برای آیه شریفه ﴿وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نَمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لَّانفُسِهِمْ أَنَّمَا لِمِ لَهُمْ لِيُزَادُوا إِثْمًا﴾ بنویسید. (درس ۶)

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

- ۳ دیدن خداوند در دنیا ممکن نیست؛ اما افراد مؤمن در آخرت می توانند خدا را ببینند. درست نادرست (درس ۱)
- ۴ منظور از توحید در خالقیت یعنی خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد. درست نادرست (درس ۲)
- ۵ عمل بر اساس معرفت، بسیار ارزشمندتر و مقدس تر از عملی است که در آن معرفتی نیست. درست نادرست (درس ۴)
- ۶ فکر گناه، زمینه ساز رفتن به سوی گناه است و مانند گناه مجازات دارد. درست نادرست (درس ۷)

پ) جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

- ۷ تسلسل ----- و معلولها از نظر عقلی ----- است. (درس ۱)
- ۸ پزشک به واسطه اسباب ----- و اولیای الهی به واسطه اسباب ----- بیمار را شفا می دهند. (درس ۲)
- ۹ اعتقاد به خدای حکیم، این اطمینان را به آدمی می دهد که جهان خلقت ----- و نگهداری دارد که در کار او ----- نیست. (درس ۵)
- ۱۰ به فرموده امام صادق (ع) هنگامی که خداوند شر بنده اش را که غرق گناه شده بخواند، بعد از انجام ----- نعمتی به او می بخشد که ----- را فراموش می کند. (درس ۶)

ت) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱۱ حُسن فاعلی: (درس ۴)
- ۱۲ قضای الهی: (درس ۵)

ث) وصل کنید.

- ۱۳ ارتباط ستون سمت راست را با ستون سمت چپ مشخص کنید. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.) (درس ۵)
- | | |
|--------------------------------|--|
| ● (الف) احساس رضایت یا پشیمانی | ● (۱) توانایی بر انجام و ترک یک کار |
| ● (ب) علل عرضی | ● (۲) گر نبودن اختیار این شرم چیست؟ |
| ● (پ) اختیار | ● (۳) همکاری چند عامل با یکدیگر به صورت مجموعه |
| ● (ت) قضای الهی | ● (۴) حتمیت بخشیدن |
| ● (ث) علل طولی | |

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱۴ مخلوقات در چه مراحل به خداوند نیازمند هستند؟ (درس ۱)
- ۱۵ معرفی پیامبر (ص) به عنوان ولی انسانها از جانب خداوند به چه معناست؟ (درس ۲)
- ۱۶ خداوند، رابطه میان قدرت اختیار انسان و نظام جهانی را چگونه سامان داده است؟ (درس ۵)
- ۱۷ چرا اگر کسی به هر علتی گناهی را انجام داد، نباید گناهش را برای دیگران بیان کند؟ (درس ۷)

آزمون (۳) نوبت اول

4

چ) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- | | | |
|---------|---|----|
| (درس ۱) | «آگاهی، سرچشمهٔ بندگی» را توضیح دهید. | ۱۸ |
| (درس ۲) | درک بهتر یکتایی خداوند را از طریق یک مثال توضیح دهید. | ۱۹ |
| (درس ۳) | یک جامعه چه زمانی توحیدی است؟ | ۲۰ |
| (درس ۴) | «افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند» را به‌عنوان یکی از راه‌های تقویت اخلاص، توضیح دهید. | ۲۱ |
| (درس ۶) | چهار مورد از سنت‌های الهی را فقط نام ببرید. | ۲۲ |
| (درس ۷) | سلب توفیق را به‌عنوان یکی از آثار گناه توضیح دهید. | ۲۳ |

آزمون (۴) نوبت اول

الف) آیات و احادیث

- ۱ با توجه به عبارت قرآنی ﴿لاتدرکه الابصار و هویدرک الابصار﴾ چرا موجودات خدا را نمی بینند، اما خداوند آن‌ها را می بیند؟ (درس ۱)
- ۲ در آیات زیر یک بشارت و یک انذار وجود دارد، آن‌ها را مشخص کنید.
﴿فالمهما فجورها و تقواها قدافلح من زگاها و قدخاب من دشاهها﴾

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

- ۳ دوری از تفرقه و تضاد و حرکت به سوی وحدت و هماهنگی، از ویژگی‌های انسان موحد است. درست نادرست (درس ۳)
- ۴ در میان اعمال واجب، نماز تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد. درست نادرست (درس ۴)
- ۵ جهان از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی انجام می شود، به قضای الهی وابسته است. درست نادرست (درس ۵)
- ۶ تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می شود. درست نادرست (درس ۶)

پ) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- ۷ این که انسان بتواند با هر چیزی ----- را ببیند، در نگاه نخست مشکل به نظر می آید، اما هدفی قابل ----- است. (درس ۱)
- ۸ هرگاه نماز را برای تقرب الهی و رضای او به جا آوریم، نمازمان دارای حسن ----- است. (درس ۴)
- ۹ امتحان خداوند علیم، برای رشد دادن و به ظهور رساندن ----- و نشان دادن تمایلات ----- افراد است. (درس ۶)
- ۱۰ مؤمنان وارث وعده‌های زیبای خداوند هستند و ----- را که یکی از بالاترین مراحل بهشت است برای ابد به ----- می برند. (درس ۷)

ت) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱۱ قهار:
- ۱۲ گناهان کبیره:

ث) وصل کنید.

۱۳ ارتباط ستون سمت راست را با ستون سمت چپ مشخص کنید. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.) (درس ۲)

● (الف) رابطه علیت در امور معنوی	● (۱) سرلوحه دعوت پیامبران
● (ب) توحید	● (۲) تدبیر امور توسط موجودات
● (پ) شرک در ربوبیت	● (۳) به رسمیت شناخته شدن تمام احکام و حقوق اسلامی
● (ت) گوینده لاله‌الاله	● (۴) دعا سبب آمرزش
● (ث) جریان تکفیری	

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱۴ اگر دشواری‌های زندگی در باور انسان موحد، نشانه بی‌مهری خداوند نیست، پس چیست؟ (درس ۳)
- ۱۵ با توجه به آیات قرآن، انسان با نادیده گرفتن چه چیزی، بنده هوای نفس و شیطان می شود؟ (درس ۴)
- ۱۶ در کدام یک از نشانه‌های اختیار، آثار و عواقب عمل خود را می پذیریم و اگر به کسی زیان رسانده‌ایم، آن را جبران می کنیم. (درس ۵)
- ۱۷ امداد خاص خدای متعال نسبت به کسانی که رضایت او را می جویند، چه نامیده می شود؟ (درس ۶)

چ) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱۸ با مقایسه رابطه خداوند با جهان، رابطه مولد برق با جریان برق را شرح دهید. (درس ۱)

۶

نادرست (گناهان کوچک، راهیابی برای گناهان بزرگ‌اند و کسی که در امور کوچک از خدا ترسد، در امور بزرگ‌تر نیز نخواهد ترسید.)

۷ اخلاص - قلبی

۸ نادان - خیر

۹ روح - طول

۱۰ غضب - نادرست

۱۱

در لغت به معنای اندازه و مقدار و در اصطلاح دینی این است که خداوند با علم خود، اندازه، حدود، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی موجودات را تعیین می‌کند.

۱۲

حالتی است که قلب انسان نسبت به حق تسلیم نیست، تا آن‌جا که نصیحت هیچ نصیحت‌کننده‌ای در او اثر نمی‌کند.

۱۳

۱) ← ب

۳) ← ت

۲) ← الف

۴) ← ب

۱۴

بدن خود را امانتی الهی می‌شمارد که خداوند به او سپرده است و حق ندارد به آن آسیب برساند.

۱۵ حُسن فاعلی

۱۶

زیرا هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز سنگین‌تر می‌شود.

۱۷

با درجهٔ ایمان و دلبستگی وی به خداوند

۱۸

زیرا امکان ندارد که سلسلهٔ علت‌ها و معلول‌ها تا بی‌نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم شود. مانند این‌که امکان ندارد، در حرکت یک ساعت، هیچ محرک (موتور) مستقل و بی‌نیازی سبب ایجاد حرکت در چرخ‌دنده‌های در حال حرکت نباشد.

۱۹

هرکس مالک چیزی باشد، خودش حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد. اما دیگران بدون اجازهٔ وی نمی‌توانند در آن تصرف کنند یا از آن استفاده نمایند. به این حق تصرف، ولایت و سرپرستی می‌گویند. از آن‌جا که خداوند تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست و مخلوقات، جز به اجازهٔ او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند. چنین اجازه‌ای به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.

۲۰

هر انسانی که به پروردگار ایمان دارد، اگر در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند و او را بپرستد، به مراتبی از توحید عملی رسیده است.

۲۱

از جمله پادشاه‌های وصف‌ناشدنی، دیدارِ محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه کسی است که به تعبیر امام علی (ع) «نهایت آرزوی عارفان، دوست دل‌های صادقان، ولی مؤمنان و معبود عالمیان» است.

۲۲

هرگاه در کار خود موفق شویم، احساس رضایت و خرسندی وجودمان را فرامی‌گیرد. این احساس رضایت، نشانهٔ آن است که آن کار را از خود و نتیجهٔ اراده و تصمیم عاقلانهٔ خود می‌دانیم. گاه نیز در کاری مرتکب اشتباه می‌شویم و به خود یا دیگری زیان می‌رسانیم. در این هنگام احساس ندامت و پشیمانی می‌کنیم؛ زیرا احساس ندامت نشانگر آن است که من توان ترک آن کار را داشته‌ام.

۲۳

شناخت قوانین جهان خلقت از طریق علوم طبیعی، سبب آشنایی ما با نشانه‌های الهی و بهره‌مندی از طبیعت می‌شود. اما شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها، موجب نگرش درست ما نسبت به تلخی‌ها و شیرینی‌ها، بیماری و سلامت، شکست‌ها و موفقیت‌ها می‌شود و دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می‌سازد که این شناخت در روابطمان با خدا و با خلقت تأثیر به‌سزایی دارد.

پاسخ‌نامه آزمون (۳)

دین و زندگی (۳)

۱

الف) پروردگار - او را بندگی کنیم.

ب) توحید در ربوبیت

۲

خداوند به کافران مهلت می‌دهد و آنان از این مهلت به ضرر خود به عنوان وسیله‌ای برای هلاکت ابدی و افزایش گناهان خود استفاده می‌کنند.

۳

نادرست (این قبیل ندیدن اختصاص به دنیا ندارد. در آخرت نیز با این چشم مادی نمی‌توان خدا را دید.)

۴ درست

۵ درست

۶

نادرست (فکر گناه، مانند انجام گناه نیست و مجازات گناه را ندارد، اما زمینه‌ساز رفتن به سوی گناه است.)

۷ علت‌ها - محال

۸ مادی - غیرمادی

۹ حافظ - اشتباه

۱۰ گناه - استغفار

۱۱

هرگاه انجام‌دهندهٔ کار دارای معرفت درست و نیت الهی باشد، حُسن فاعلی گویند.

۲۳

وقتی انسان مرتکب گناه می‌شود، علاوه بر آثار مستقیم گناه، توفیقی نیز از او سلب و دری از خیر به روی او بسته می‌شود. همین محرومیت چه بسا سرچشمه محرومیت‌های بعدی می‌شود. مگر این که شخص پس از انجام گناه، قلباً پشیمان شود و با توبه به درگاه الهی باز گردد.

پالسیج قلمه آلمون (۱۲)

دین و زندگی (۳)

۱

خداوند تمام مخلوقاتش را می‌بیند؛ زیرا وجودی نامحدود است. اما دیدن خداوند برای موجودات امکان‌پذیر نیست؛ زیرا ناقص و محدود هستند.

۲

(۱) بشارت: انسان با قدرت اختیاری می‌تواند راه کمال را طی کند.
(۲) انذار: انسان با همین قدرت اختیار می‌تواند در مسیر شقاوت پیش رود و هلاکت خود را رقم بزند.

۳

نادرست (جامعه توحیدی جامعه‌ای است که از تفرقه و تضاد دوری می‌کند و به سوی وحدت و هماهنگی حرکت می‌نماید).

۴

نادرست (روزه تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد).

۵ درست

۶ درست

۷ خدا - دسترس

۸ فاعلی

۹ استعدادها - درونی

۱۰ فردوس - ارث

۱۱

قهار بودن خداوند به معنای آن است که جای خالی برای غیر باقی نگذاشته است تا آن غیر، خود را نشان دهد.

۱۲

گناهایی هستند که آثار سوء و زیان‌بار آنها به مراتب از گناهان صغیره (کوچک‌تر) بیش‌تر است.

۱۳

۱) ← ب

۳) ← ت

۱۴) ← ب

۱۵) ← ب

۱۶) ← ب

۱۷) ← ب

۲) ← پ

۴) ← الف

بستری برای رشد و شکوفایی اوست.

گرایش فطری

مسئولیت‌پذیری

سنت توفیق الهی

۱۲

به انجام رساندن، پایان بخشیدن، حکم کردن و حتمیت بخشیدن مخلوقات جهان از آن جهت که با حکم و فرمان الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته‌اند.

۱۳

۱) ← پ

۳) ← ب

۲) ← الف

۴) ← ت

۱۴

در تمام مراحل هستی و زندگی (پیدایش و بقا)

۱۵

بدین معناست که خداوند پیامبر اکرم (ﷺ) را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.

۱۶

به گونه‌ای که نه تنها این نظم سد راه انسان نشود، بلکه زمینه‌ساز عروج و صعود وی به سوی قله‌های کمال گردد.

۱۷

زیرا با اظهار گناه، زشتی آن در نظر او و دیگران از بین می‌رود و انجام گناه امری عادی جلوه می‌کند.

۱۸

(۱) انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند بی‌توجه‌اند.
(۲) انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند.
(۳) هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر می‌شود، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیش‌تر ابراز می‌کند.

۱۹

نمی‌توان در کنار دریای بدون ساحل و از هر جهت بی‌کران که از هیچ جهت محدود نباشد (نه از جهت عمق و ارتفاع و نه از جهت طول و عرض) دریای دومی قرار داد.

۲۰

زمانی که حاکم آن براساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده، دارا باشد و بکوشد که قوانین الهی را در این جامعه به اجرا درآورد.

۲۱

پیوند محکمی میان معرفت به خداوند و ایمان به او وجود دارد. هم‌چنین ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است. بنابراین هر قدر که معرفت به خداوند بیش‌تر شود، به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد.

۲۲

۱) ابتلا
۲) امداد عام الهی
۳) امداد خاص (توفیق الهی)
۴) سبقت رحمت بر غضب

- ۶ نادرست (واجب کفایی است).
- ۷ درست
- ۸ نادرست (ثواب و پاداش عبادت یک مسألهٔ عابد برای او منظور می‌گردد).
- ۹ درست
- ۱۰ جهان - خالقیّت
- ۱۱ حقوق الهی - حقوق مردم
- ۱۲ فساد - واجب کفایی
- ۱۳ جهاد - ستمگر
- ۱۴ طلوع اسلام - فناپذیر
- ۱۵ یونان - روم
- ۱۶ قدم‌به‌قدم از انسانیت فاصله گرفتن و به‌طور تدریجی در حرکت به سوی عذاب الهی رفتن.
- ۱۷ بی‌دنباله - قبل از اسلام در عربستان، افتخار خانواده را به داشتن پسر می‌دانستند و کسی را که پسر نداشت، آبرو می‌خواندند.
- ۱۸ در لغت به معنای آباد کردن، اما امروزه به معنی ظلم کردن تغییر یافته است؛ زیرا استعمارگران به بهانهٔ آباد کردن کشورهای ضعیف، آن‌ها را تصرف کرده و ذخایر غنی و سرمایهٔ خدادادی مانند نفت آن‌ها را تصرف کرده و ذخایر با ارزش آن‌ها را به کشور خود می‌برند.
- ۱۹ (۱) ← ت (۲) ← الف (۳) ← ب (۴) ← پ
- ۲۰ لا اله الا الله
- ۲۱ به درجهٔ ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی
- ۲۲ امداد عام الهی
- ۲۳ ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع
- ۲۴ والاتر از کسی است که با کوشش، روزها را به روزه می‌گذارند و شب‌ها را به عبادت سپری می‌سازد.
- ۲۵ (۱) رشد سریع علم (۲) توانایی بهره‌مندی بیش‌تر از طبیعت
- ۲۶ زیرا امکان ندارد که سلسلهٔ علت‌ها و معلول‌ها تا بی‌نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم نشود. مثلاً امکان ندارد که در حرکت یک ساعت هیچ محرک (موتور) مستقل و بی‌نیازی سبب ایجاد حرکت در چرخ دنده‌های در حال حرکت نباشد. بنابراین، تسلسل علت‌ها و معلول‌ها از نظر عقلی محال است.

- ۱۸ همین‌که مولد متوقف شود، جریان برق هم قطع می‌گردد و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند. خداوند نیز اگر هستی‌بخشی نکند، دیگر موجودی در جهان باقی نمی‌ماند.
- ۱۹ ربّ به معنای مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به‌دست اوست. از آن‌جا که خداوند تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها ربّ هستی نیز هست. اوست که جهان را اداره می‌کند و به‌سوی مقصدی که برایش معین فرموده، هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد.
- ۲۰ بُعد اجتماعی توحید به معنای قرار گرفتن همهٔ نهادها و ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه‌جانبه از اوست.
- ۲۱ ۱- دستیابی به درجاتی از حکمت.
۲- نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان
۳- دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی
- ۲۲ گاهی تأثیر چند عامل در پیدایش یک پدیده این گونه است که مثلاً یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و آن عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند. این‌گونه عمل را علل طولی گویند.
- ۲۳ در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آن‌ها به آگاهی لازم برسیم. اما امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
- دین و زندگی (۳)** پاسخ‌نامه آزمون (۱۵)
- ۱ تکرار توبه اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دورشدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود.
- ۲ همانا ما راه رستگاری را به او [انسان] نشان دادیم، خواه سپاس‌گزار باشد، خواه ناسپاس.
- ۳ ثروتمندان جامعه نیز در معرض امتحان هستند و اگر ایمان خود را تقویت نکنند، ممکن است برای پاسخ به امیال نفسانی خود، از این ثروت سوء استفاده کنند و به گناه آلوده شوند.
- ۴ درست
- ۵ درست

◆ خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است؛ مانند دارو که سبب شفا و بهبودی است و پزشک وسیله درمان. بنابراین کسی که برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند، نه تنها پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به قانون الهی نیز عمل کرده است؛ لذا درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد.

اصولاً عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ﷺ) و اولیای دین (علیهم‌السلام) در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم، اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء از خداوند و به اذن خدا بدانیم، عین توحید است.

پزشک به واسطه اسباب مادی و اولیای دین (علیهم‌السلام) به واسطه اسباب غیرمادی شفای بیمار را انجام می‌دهند.

این توانایی تنها به زمان حیات دنیوی پیامبر اکرم (ﷺ) و ائمه (علیهم‌السلام) اختصاص ندارد، زیرا روح مطهر ایشان پس از رحلت زنده است و می‌تواند به انسان‌ها یاری برساند. اگر ما از رسول خدا چیزی درخواست کنیم، درخواست از جسم ایشان نیست؛ بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

◆ غیر از جریانی که امروزه به تکفیری‌ها مشهور شده‌اند، هیچ گروهی از مسلمانان را نمی‌شناسیم که چنین درخواستی را شرکت آلود بدانند.

◆ تکفیری‌ها: جریان تکفیری، در سال‌های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده است. پیروان این جریان فکری خشک و غیرعقلانی با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آن‌ها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند. از نظر آنان طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای این که خدا انسان را ببخشد، شرک است و هم چنین معتقدند این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.

◆ متأسفانه این جریان، بزرگ‌ترین ضربه را بر اسلام وارد کرده و سبب تنفر برخی از مردم جهان از اسلام شده است.

◆ طلب شفا از خداوند و دعا به درگاه او، شرایطی دارد که مهم‌ترین آن‌ها اخلاص به هنگام دعا و تقاضای قلبی است.

حدیث امام رضا (علیه‌السلام): «من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکر الله عزوجل»

ترجمه: کسی که از بندگان خداوند به‌خاطر احسانی که به او کرده‌اند، تشکر نکند، در واقع خداوند را شکرگزاری نکرده است.

پیام: قدردانی از دیگران به سبب احسانی که به ما داشته‌اند، قدردانی و سپاس از خداوند محسوب می‌شود.

درس سوم توحید و سبک زندگی

◆ بازتاب توحید در زندگی: انسانی که خداوند را به‌عنوان تنها خالق جهان پذیرفته و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد. چنین انسانی در مسیر «توحید عملی» حرکت می‌کند.

◆ هرچه ایمان قوی‌تر باشد، تأثیر عملی آن در زندگی بیش‌تر و هرچه ضعیف‌تر باشد، تأثیر آن کمتر خواهد بود.

آیه: ﴿ان الله ربی و ربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم﴾

ترجمه: همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شماست، پس او را بندگی کنید که این راه راست است.

پیام: توحید در ربوبیت، توحید در عبادت را نیز به دنبال دارد.

توحید علمی

◆ بعد فردی توحید علمی و ثمرات آن: هرکسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است.

◆ ویژگی‌های انسان موحد:

- ۱) می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد. (۲) در انتخاب همسر، شغل، دوست، تحصیل، تفریح و حتی در نوع پوشش، خدا را در نظر می‌گیرد. (۳) تلاش می‌کند از دایره فرمان‌های خدا خارج نشود. (۴) امیدوار است. (۵) در مقابل سختی‌ها و مشکلات صبور و استوار است و آن‌ها را زمینه موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد. (۶) باور دارد که دشواری‌های زندگی، نشانه بی‌مهری خداوند نیست؛ بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست. (۷) شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است. (۸) موجودات جهان را مخلوق خدا می‌بیند و می‌داند که خداوند وی را در برابرشان مسئول قرار داده است. (۹) بدن خود را امانتی الهی می‌شمارد که خداوند به او سپرده است و حق ندارد به آن آسیب برساند؛ هم‌چنان که حق ندارد سلامتی دیگران را به خطر بیندازد.
- ◆ برای یک انسان موحد، جهان معنای خاص خود را دارد، از نظر او هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست، گرچه او حکمت آن را نداند.
- ◆ امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: تقوای الهی پیشه کنید، هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی‌ها؛ چرا که شما در برابر همه این‌ها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.

پیام: انسان موحد حتی به حیوانات نیز آسیب نمی‌رساند؛ بلکه برای بقا و زندگی آن‌ها کمک می‌کند.

◆ ویژگی‌های شخصی که گرفتار شرک عملی شده است:

(۱) دل به هوای نفس (بت درون) سپرده است و او را معبود خود قرار می‌دهد.

(۲) اوامر هوای نفس را به فرمان‌های خداوند ترجیح می‌دهد.

(۳) در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت‌های بیرون) برمی‌آید.

◆ آیه: ﴿ارایت من اتخذ الهه هواه افأنت تكون عليه وكیلا﴾

پیام: کسی که از هوای نفس خود پیروی کند، نمی‌توان از او دفاع کرد. تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت، موجب می‌شود شخص، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؛ زیرا:

(۱) از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته‌ جدیدی جلو روی او قرار می‌دهد.

(۲) از سوی دیگر، قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند، او را به بردگی جدیدی می‌کشانند.

◆ آیه: ﴿ومن الناس من یعبد الله علی حرف فان اصابه خیر اطمان به و ان اصابته فتنة فتنه انقلب علی وجهه خسر الدنيا و الآخرة ذلك هو الخسران المبین﴾
پیام: (۱) انسانی که خدا را با شک و تردید می‌پرستد، در برابر خیر و شری که به او می‌رسد، دو روش متفاوت پیش می‌گیرد. (۲) چنین شخصی، گرفتار زبانی می‌شود که هم در دنیا و هم در آخرت آشکار است.

◆ بعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن: بعد اجتماعی توحید به معنای قرار گرفتن همه نهادها و ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه‌جانبه از اوست.

◆ مهم‌ترین رکن یک جامعه، حکومت آن است.

◆ وقتی یک جامعه توحیدی است که حاکم آن براساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است، دارا باشد و بکوشد که قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد.

◆ ویژگی‌های جامعه توحیدی: (۱) یک نظام اجتماعی، علاوه بر رکن سیاسی، دارای ارکان دیگری مانند اقتصاد و فرهنگ نیز هست. (۲) همه ارکان یک نظام اجتماعی به‌سوی اجرای فرمان‌های خدای یگانه پیش می‌رود. (۳) به‌صورت جامعه‌ای عدالت گستر درمی‌آید. (۴) از تفرقه و تضاد دوری می‌کند و به‌سوی وحدت و هماهنگی حرکت می‌کند. (۵) حکومت کسانی را که خداوند به آن‌ها حق حکومت کردن نداده است، نمی‌پذیرد. (۶) با آنان که با خداوند و مسلمانان دشمنی می‌ورزند، دوستی نمی‌کند. (۷) با ظالمان مبارزه می‌کند. (۸) از محرومان و مستضعفان حمایت می‌کند.

◆ آیه: ﴿یا ایها الذین آمنوا لاتتخذوا عدوی و عدوكم اولیاء تلقون الیهم بالمودة و قد كفروا بما جاءكم من الحق...﴾

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید.

پیام: (۱) جامعه موحد، حکومت کسانی را که خداوند به آن‌ها حق حکومت کردن نداده، نمی‌پذیرد. (۲) جامعه موحد با آنان که با خداوند و مسلمانان دشمنی می‌ورزند، دوستی نمی‌کند و با ظالمان مبارزه می‌کند.

◆ میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید، رابطه متقابل وجود دارد. هر قدر مردم یک جامعه به‌سوی توحید حرکت کنند، ارکان جامعه نیز بیش‌تر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد.

◆ شرک عملی در بعد اجتماعی: اگر هر یک از افراد جامعه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، شرک عملی در بعد اجتماعی به‌وجود می‌آید.

◆ نتایج شرک عملی در بعد اجتماعی: (۱) تفرقه و تضاد جامعه را فرامی‌گیرد. (۲) امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. (۳) انسان‌های ستمگر بیش‌تر قدرت پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند. (۴) دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستوره‌های اوست.

◆ توحید و شرک در جهان امروز: توحید، روح و محور زندگی دینی و شرک، روح و محور زندگی ضددینی است.

انسان امروز از بت‌پرستان قبل از اسلام که بیش از ۳۶۰ بت را می‌پرستیدند، کمتر به‌دنبال این قبیل بت‌پرستی‌هاست.

(۱) امروزه بسیاری از انسان‌ها، جهان خلقت را ملک خود تلقی می‌کنند و بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن، یعنی خدا، هرگونه که بخواهند در این جهان تصرف می‌کنند.

در نتیجه: تخریب محیط‌زیست، آلوده شدن طبیعت، پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند را به دنبال دارد. (۲) بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خدا در قلب آن‌ها جایگاهی ندارد. زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. گویی هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آن‌ها را هم چون خدا می‌پرستند و از ابزارهای جدید مانند سینما، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه‌ها برای رسیدن به این لذات دنیایی بهره می‌گیرند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده‌اند.

◆ قرآن کریم، معیارهای ثابت توحید و شرک یا بت‌پرستی را به ما نشان داده؛ هم‌چنین تطبیق زندگی فردی و اجتماعی خود با این معیارها را برعهده خودمان نهاده است.

درس چهارم فقط برای تو

◆ آیه: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَن تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِيَ خَيْرًا ذَلِكُمْ بِهَدْيِ بَنِي إِدْرِيسَ﴾
ترجمه: [به بندگانم] بگو شما را فقط یک موعظه می‌کنم [و آن] این که به صورت جمعی و فردی برای خدا قیام کنید.
پیام: مقصود از برخاستن جمعی یا فردی، اجرای فرامین خداوند است.

◆ آیه: ﴿إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَن تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِيَ خَيْرًا ذَلِكُمْ بِهَدْيِ بَنِي إِدْرِيسَ﴾
ترجمه: ای فرزندان آدم، آیا از شما پیمان نگرفته بودم که شیطان را نپرستید که او دشمن آشکار شماست؟ و این که مرا پرستید [که] این راه مستقیم است؟
پیام: (۱) کسانی هستند که گرایش فطری به خداوند را نادیده گرفته‌اند و بنده‌ی هوای نفس و شیطان شده‌اند. (۲) راه مستقیم زندگی انسان‌ها، عبادت و بندگی خداوند است.

◆ هدف خلقت انسان، تقرب به خداست و این تقرب جز با سعی و تلاش خود انسان به دست نمی‌آید.

◆ انسان همواره بر سر دو راهی بندگی خداوند و بندگی هوای نفس و شیطان قرار دارد و زندگی، صحنه انتخاب یکی از این دو راه است.

◆ پیامبر اکرم (ﷺ) می‌فرماید: راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است.

◆ اخلاص در بندگی: اخلاص به معنای خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است. اخلاص در کاربرد دینی، بدین معناست که شخص عملش را فقط برای رضای خداوند و همان گونه که او دستور داده است، انجام دهد.

◆ در اسلام، اخلاص شرط قبولی تمامی اعمالی است که فرد به درگاه خداوند عرضه می‌دارد.

◆ پیامبر اکرم (ﷺ) می‌فرماید: مؤمنان با توجه به مراتب اخلاصشان بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.

◆ هر عملی از دو جزء تشکیل شده است:

اول: نیت که به آن هدف یا قصد نیز می‌گوییم و به منزله روح عمل است.

دوم: شکل و ظاهر عمل که در حکم بدن و کالبد آن روح می‌باشد.

بنابراین: عمل بدون نیت، کالبد بی‌جانی بیش نیست.

◆ رسول اکرم (ﷺ) می‌فرماید: «نِیَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ» تا نیت و قصد قلبی انسان از انجام یک عمل، خدایی نشود، آن عمل، خالصانه نیست.

◆ پیامبر اکرم (ﷺ) می‌فرماید: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ»
ترجمه: همانا اعمال انسان وابسته به نیت‌های اوست.
پیام: نیت و قصد قلبی جایگاه مهم و ارزشمندی دارد.

◆ امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) می‌فرماید: «فَاعِلُ الْخَيْرِ، خَيْرٌ مِنْهُ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ، شَرٌّ مِنْهُ»
ترجمه: انجام‌دهنده کار نیک، از آن کار بهتر است و انجام‌دهنده کار شر، از آن شر بدتر است.

◆ انسان مؤمن، علاوه بر این که می‌کوشد نیت خود را خالص کند و عمل را به خاطر خدا انجام دهد، تلاش می‌کند عمل را به همان صورت که خداوند دستور داده است، انجام دهد؛ یعنی عمل را از جهت کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه همان‌طوری انجام دهد که خداوند می‌خواهد.

◆ حسن فاعلی: انجام‌دهنده کار، دارای نیت الهی باشد.

◆ **حسن فعلی:** کار به درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است، انجام شود.

۱) افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند: پیوند محکمی میان معرفت به خداوند و ایمان به او وجود دارد. هم چنین ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است؛ بنابراین هر قدر که معرفت به خداوند بیشتر شود، به افزایش درجهٔ اخلاص کمک خواهد کرد.

تذکر: ۱- عمل براساس معرفت و آگاهی بسیار ارزشمندتر و مقدس تر از عملی است که در آن معرفتی نیست و یا با معرفت اندکی صورت می گیرد. نمازی که با معرفت انجام بگیرد، نزد خداوند بسیار ارزشمندتر از نمازی است که به جا آورندهٔ آن نمی داند چه می گوید و برای چه می گوید.

۲- گاه پیش می آید که انسان های نادان به تصور این که کار خیر می کنند، مرتکب گناهان بزرگ می شوند.
۲) راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او: نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند: ۱) غفلت از خداوند را کم می کند. ۲) محبت خداوند را در قلب تقویت می سازد. ۳) انسان را از کمک های الهی بهره مند می کند.

۳) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات: گناه، ریشهٔ درخت اخلاص و بندگی را می سوزاند و آن را به تدریج از بین می برد.

◆ راه های تقویت اخلاص

۱) دستیابی به درجاتی از حکمت: حکمت به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست.

پیامبر اکرم (ﷺ) می فرماید: هر کس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، چشمه های حکمت و معرفت از دل و زبانش جاری خواهد شد.

۲) نفوذناپذیری در برابر وسوسه های شیطان: شیطان خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.

۳) دریافت پاداش های وصف ناشدنی: دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خداوند از پاداش های وصف ناشدنی است.

به تعبیر امیر مؤمنان علی (علیه السلام) نهایت آرزوی عارفان، دوست دل های صادقان، ولی مؤمنان و معبود عالمیان است.

◆ میوه های درخت اخلاص

اختیار، حقیقتی وجدانی و مشهود:

◆ **اختیار** که به معنای توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است، یک حقیقت وجدانی است و هر انسانی آن را در خود می یابد و می بیند که شبانه روز در حال تصمیم گرفتن برای انجام یک کار یا ترک آن است.

درس پنجم / قدرت پرواز

◆ حتی کسی که آن را در سخن یا بحث انکار می کند، در عمل از آن بهره می برد و آن را اثبات می کند.

◆ بسیاری از امور اختیاری نیست و ما در وقوع آنها نقشی نداریم.

۱) تفکر و تصمیم: از میان چندین راه و چندین کار، یکی را انتخاب کردن و برگزیدن آن برای انجام عمل، بیانگر تفکر و تصمیم است. «این که فردا این کنم یا آن کنم / خود دلیل اختیار است ای صنم»

۲) احساس رضایت یا پشیمانی: احساس رضایت و خرسندی از کار خود و احساس پشیمانی در کاری که مرتکب اشتباه شده ایم، مربوط به ویژگی احساس رضایت و پشیمانی است.

«گر نبودی اختیار این شرم چیست / این دریغ و خجلت و آزرم چیست؟»

۳) مسئولیت پذیری: عهدها و پیمان ها براساس مسئولیت پذیری استوار شده است و کسی که پیمان شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد، خود را مستحق مجازات می داند. «هیچ گویی سنگ را فردا بیا / ورنه نیایی من دهم بد را سزا»

◆ نشانه های اختیار

◆ آیه: ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾

ترجمه: ما راه رستگاری را به او [انسان] نمایانیم، خواه سپاس گزار باشد و خواه ناسپاس.

پیام: انتخاب راه رستگاری یا شقاوت به اختیار خود انسان انجام می شود.

◆ آیه: ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَمَن أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَن عَمِيَٰ فَلِعَلِّيْهَا﴾

ترجمه: به راستی که دلایل روشنی از جانب پروردگارتان به سوی شما آمد. پس هر که بینا گشت، به سود خود اوست و هر کس کوردل گردد، به زیان خود اوست.